

Sprawozdanie z konferencji „Metamorfozy koloru w sztuce”. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, 9 grudnia 2020 r.

DOI: <https://doi.org/10.21697/an.7935>

MAGDALENA TARNOWSKA
INSTYTUT HISTORII SZTUKI UKSW
ORCID: 0000-0001-7229-2645

Konferencja naukowa „Metamorfozy koloru w sztuce”, zorganizowana przez dr Magdalenę Łaptaś i zespół Katedry Kultury Artystycznej Instytutu Historii Sztuki Wydziału Nauk Historycznych UKSW, odbyła się on-line 9 grudnia 2020 r. Planowana początkowo jako spotkanie wąskiego grona historyków sztuki związanych z Uniwersytetem, przerodziła się w interdyscyplinarne forum wymiany myśli i doświadczeń reprezentantów nauk humanistycznych i ścisłych, dając tym samym świadectwo potrzebie stałego poszerzania pól badawczych właściwej wymogom współczesności.

Wzięło w niej udział dziesięcioro przedstawicieli krajowych ośrodków naukowych: dr hab. Tomasz Łojewski z Wydziału Inżynierii Materiałowej i Ceramiki Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, dr Julia Burdajewicz z Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, dr Magdalena Woźniak z Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego, dr Anna Kostrzyńska-Miłosz z Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk, dr Grażyna Bastek

z Muzeum Narodowego w Warszawie, mgr Barbara Czaja z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie oraz prof. dr hab. Bożena Iwaszkiewicz-Wronikowska. IHS reprezentowały: dr Magdalena Białonowska, dr Magdalena Łaptaś i dr Magdalena Tarnowska.

Referaty obejmowały szereg zagadnień na styku historii sztuki – w szczególności znaczenia koloru w rzeźbie, malarstwie i rzemiośle artystycznym od antyku po czasy współczesne, konserwatorstwa, chemii – w tym badań prowadzonych metodami spektrometrycznymi, biologii, fizyki, optyki i psychologii m.in. wieloaspektowych badań nad percepcją barw. Obrady podzielone zostały na dwie części. Pierwszą poświęcono sztuce antyku i średniowiecza, tworzonej głównie w basenie Morza Śródziemnego. Druga skupiła się na sztuce europejskiej od czasów nowożytnych do współczesności.

Konferencję otworzyło niezwykle interesujące wystąpienie dr. hab. Tomasza Łojewskiego zatytułowane *Zobaczyć więcej. O widzeniu i pomiarze barw*, dotyczące budowy oka i mechanizmów postrzegania kolorów oraz nowoczesnych metod pomiarowych, mających zastosowanie w badaniach i dokumentacji zabytków. Podobnym zagadnieniom poświęconych było kilka innych referatów. Badania za pomocą chromatografii cieczowej sprzężonej ze spektrometrem mas

serdecznie zapraszamy na konferencję naukową

METAMORFOZY KOLORU W SZTUCE

zorganizowaną przez Katedrę Kultury Artystycznej Instytutu Historii Sztuki WNHS UKSW w dniu 9 grudnia 2020 (online)

Program:

9.30 Dyrektor Instytutu Historii Sztuki UKSW prof. dr hab. Czesław Grajewski, *Powitanie uczestników.*
9.40 Dziekan Wydziału Nauk Historycznych ks. prof. dr hab. Waldemar Graczyk, *Otwarcie konferencji.*
9.50 Magdalena Łaptaś (IHS UKSW), *Wprowadzenie w tematykę konferencji.*

I sesja, prowadzenie: prof. dr hab. Czesław Grajewski
10.00-10.30 dr hab. Tomasz Łojewski (WIMiC AGH), *Zobaczyć więcej. O widzeniu i pomiarze barw.*
10.30-10.50 dr Julia Burdajewicz (WKiRDS ASP), *Metamorfozy koloru w malarstwie ściennym między antykiem, a późnym antykiem z perspektywy warsztatu malarzkiego. Przykład zabytków z Bliskiego Wschodu.*
10.50-11.10 prof. dr hab. Bożena Wronikowska, *Od polichromii ku monochromii, czyli o metamorfozie rzeźby europejskiej.*
11.10-11.30 dr Magdalena Woźniak (CAŚ UW), *Barwienie tkanin w średniowiecznym Sudanie - wyniki analiz HPLC-MS i ich interpretacja.*
11.30-11.50 dr Magdalena Łaptaś (IHS UKSW), *Symbolika koloru w malarstwie nubijskim.*
11.50-12.20 dyskusja
12.20-12.50 przerwa

II Sesja, prowadzenie: dr Magdalena Łaptaś
12.50-13.10 dr Grażyna Bastek (MNW), *Colorito veneziano w świetle teorii i praktyki artystycznej.*
13.10-13.30 dr Magdalena Białonowska (IHS UKSW), *Kolor w weneckim rzemiośle artystycznym XVI w.*
13.30-13.50 mgr Barbara Czaja (MPKJIIIW), *Od bleu-mourant do zieleni. XVIII-wieczny welur genueński z pałacu Wilanowskiego.*
13.50-14.10 dr Anna Kostrzyńska-Miłosz (IS PAN), *Kolor we wnętrzach mieszkalnych XIX i XX wieku.*
14.10-14.30 dr Paweł Drabarczyk vel Grabarczyk (IHS UKSW), *Filozof o kolorach. Ludwiga Wittgensteina uwagi o barwach, a praktyka artystyczna.*
14.30-14.50 dr Magdalena Tarnowska (IHS UKSW), *Holocaust i odrodzenie. Metamorfozy koloru w twórczości żydowskich artystów - Ocalonych. Wybrane przykłady.*
14.50-15.20 dyskusja
15.20- dr Magdalena Łaptaś, prof. dr hab. Czesław Grajewski, *Podsumowanie i zakończenie konferencji.*

Organizator dr Magdalena Łaptaś: m.laptas@uksw.edu.pl lub magda.laptas@gmail.com
<https://uksw.webex.com/uksw/onstage/g.php?MTID=eacbcba97bcb6871d53f2c20cf0ab93f1>
projekt plakatu: Aleksandra Ambroziak

(HPLC-MS) prowadzone przez zespoły archeologów i chemików UW w celu identyfikacji barwników przedstawiła dr Magdalena Woźniak w referacie *Barwienie tkanin w średniowiecznym Sudanie – wyniki analiz HPLC-MS i ich interpretacja.*

Mgr Barbara Czaja w wystąpieniu pt. *Od bleu-mourant do zieleni. XVIII-wieczny*

welur genueński z pałacu Wilanowskiego omówiła proces rekonstrukcji jedwabnego weluru wzorzystego, zdobiącego ściany sypialni króla Jana III Sobieskiego, przeprowadzonej przez Muzeum na podstawie wyników badań HPLC-MS, biologicznych i historycznych.

Do problematyki konserwatorskiej sięgnęła również dr Magdalena Łaptaś

w prezentacji *Symbolika koloru w malarstwie nubijskim*. Omawiając malowidła katedry w Faras datowane na VIII w., wskazała na potrzebę ponownego rozpoznania i interpretacji ich barw wynikającą zarówno ze stanu zachowania malowideł zabezpieczonych przez zespół Kazimierza Michałowskiego w latach 1961–1964, jak i związków dzieł ze sztuką bizantyjską i lokalną tradycją.

Kwestie powiązań sztuki z czynnikami politycznymi, gospodarczymi i kulturowymi poruszały dwa wystąpienia. Dr Julia Burdajewicz w prezentacji *Metamorfozy koloru w malarstwie ściennym między antykiem a późnym antykiem z perspektywy warsztatu malarzkiego. Przykład zabytków z Bliskiego Wschodu* omówiła zależności zachodzące pomiędzy technikami malarstwa ściennego i sytuacją ekonomiczną oraz społeczno-polityczną, na przykładzie fresków rzymskich z I w. p.n.e. i fragmentarycznie zachowanych malowideł z okresu IV–VIII w. n.e. z terenów dzisiejszego Izraela i Libanu. Profesor Bożena Iwaszkiewicz-Wronikowska w referacie *Od polichromii ku monochromii, czyli o metamorfozie rzeźby europejskiej* przedstawiła z kolei proces zanikania antycznej tradycji wielobarwności rzeźby od czasów wczesnego średniowiecza do początków nowożytności, w kontekście filozoficzno-teologicznym.

Tematyce koloru w malarstwie olejnym i rzemiośle artystycznym XVI-wiecznej Wenecji poświęcone były dwa referaty. W pierwszym pt. *Colorito veneziano w świetle teorii i praktyki artystycznej*, dr Bożena Bastek, omawiała fenomen kształtowania kompozycji, głębi, kształtów i brył (niejako w opozycji do zasady florenckiego *disegno*), za pomocą operowania jedynie środkami malarskimi – zestawieniami plam barwnych, różnicowaniem faktury, odpowiednim nakładaniem warstw malarskich dla uzyskania efektów trójwymiarowości, przestrzeni czy świetlistości. Prezentacja dr Magdaleny Białonowskiej

Kolor w weneckim rzemiośle artystycznym XVI w. dotyczyła z kolei receptur i metod stosowanych w barwieniu słynnych majolik i szkieleł murano prezentowanych m.in. na wystawie *Dolabella wenecki malarz Wazów* w Zamku Królewskim w Warszawie (od września do grudnia 2020).

Nowoczesne koncepcje odnoszące się do *Funkcji koloru we wnętrzach mieszkalnych XIX i XX w.* przedstawiła dr Anna Kostrzyńska-Miłosz. Wskazała na wpływ idei kolorystycznych Le Corbusiera zawartych w książce *Clavier de couleurs* oraz holenderskiej grupy De Stijl na polskich projektantów Henryka Stażewskiego i Andrzeja Pronaszki, autora projektu wystroju Zameczku Prezydenta w Wiśle.

Funkcji koloru jako symbolu transformacji traumy Holocaustu w twórczości malarza Aleksandra Bogena poświęcone było wystąpienie dr Magdaleny Tarnowskiej zatytułowane *Holocaust i odrodzenie. Metamorfozy koloru w twórczości żydowskich artystów – Ocalonych. Wybrane przykłady*. Autorka, na przykładzie powtarzających się w dziełach artysty, motywów z getta wileńskiego i walki w partyzantce, przedstawiła proces sublimacji przeżyć wojennych, zachodzący w jego psychice wraz z upływem czasu, a wyrażający się poprzez metamorfozę gam barwnych tych przedstawień.

Zróznicowany zakres tematyczny konferencji wzbudził duże zainteresowanie. Obradom przysłuchiwało się ponad 200 naukowców, studentów, a także miłośników sztuki. Przyczyniły się do tego niewątpliwie promocja w mediach, starania organizatorów przedsięwzięcia oraz dostępność on-line, ułatwiająca udział wszystkim chętnym, co paradoksalnie można uznać za pozytywną stronę ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.

Konferencja dostępna jest on-line: <https://tiny.pl/rp5mc>.